

جرایم علیه عفت در محیط های آموزشی از منظر فقه جزایی و حقوق ایران: تحلیل
روانشناختی زمینه های تربیتی و راهکارهای پیشگیرانه
نگین زرین فر، امیر خزائی،

نگین زرین فر - negin422.zarinfar@gmail.com -
دانش پژوه کارشناسی ارشد
امیر خزائی - amirfhg32@gmail.com - دانش آموخته
سطح 2 سفیران هدایت

--
--

فهرست مطالب

جرایم علیه عفت در محیط های آموزشی از منظر
فقه جزایی و حقوق ایران:

چکیده

تحلیل روانشناختی زمینه های تربیتی و راهکارهای
پیشگیرانه

• زمینه و اهمیت

• هدف و روش

• یافته های کلیدی

• نتیجه گیری و دلالت ها

• واژگان کلیدی

نویسنده :

نگین زرین فر^[1]

امیر خزائی^[2]

مقدمه

1. اهمیت و جایگاه محیط آموزشی
 2. بیان مسئله و تعریف جرایم
 3. پیامدهای ویرانگر فردی و نهادی
 4. چالش های خاص محیط های آموزشی
 5. ضرورت پژوهش میان رشته ای
 6. اهداف، سؤالات و ساختار مقاله
- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

1. مفاهیم پایه: جرایم علیه عفت
2. تعریف محیط آموزشی
3. پیشگیری از جرم و انواع آن
4. مبانی فقهی: قرآنی و روایی
5. مصادیق و مجازات‌های فقهی
6. مسئولیت نهاد آموزشی در فقه
7. جرم‌انگاری در حقوق ایران
8. چالش‌های اجرایی نظام حقوقی
9. چارچوب نظری روانشناسی تربیتی
10. عوامل فردی و خانوادگی
11. عوامل سازمانی و اجتماعی
12. مرور پیشینه و خلأ پژوهشی
- یافته‌ها و تحلیل: منظر فقهی و حقوقی
1. تطبیق مصادیق با عناوین فقهی
2. مسئولیت در روابط نابرابر
3. مجازات‌ها و اهداف تربیتی
4. مسئولیت نهاد آموزشی
5. نقاط ضعف قوانین فعلی
6. چالش‌های فرآیند دادرسی
7. مسئولیت مدنی و انتظامی
8. پیشنهادات اصلاحی
- یافته‌ها و تحلیل: منظر روانشناختی-تربیتی
1. انگیزه‌شناسی مرتکبین
2. نقص مهارت‌های خودتنظیمی
3. آسیب‌پذیری قربانیان
4. الگوهای خانوادگی آسیب‌زا
5. فرهنگ سازمانی مدارس
6. ضعف مدیریت فضای فیزیکی
7. تأثیر عوامل اجتماعی-فرهنگی
8. مدل علی تلفیقی
- راهکارهای پیشگیرانه چندسطحی
1. چارچوب تلفیقی پیشگیری
2. آموزش مهارت‌های زندگی
3. تربیت جنسی علمی-دینی
4. غربالگری و مداخلات روانی
5. ایمن‌سازی فیزیکی محیط
6. سیاست‌های شفاف گزارش‌دهی
7. نظارت و گزینش کارکنان
8. سیاست‌های امنیت سایبری
9. توانمندسازی خانواده‌ها
10. فرهنگ‌سازی رسانه‌ای
11. آموزش تخصصی معلمان
12. همکاری بین‌نهادی
- نتیجه‌گیری

می‌سازد، بلکه تحقق اهداف تربیتی مندرج در اسناد بالادستی نظام آموزشی را با چالش‌های بنیادین مواجه می‌نماید.

هدف و روش پژوهش حاضر با هدف تحلیل جامع سه‌بعدی (فقه جزایی، حقوق کیفری ایران و روانشناسی تربیتی) جرایم علیه عفت در محیط‌های آموزشی و طراحی راهکارهای پیشگیرانه چندسطحی انجام شده است. روش تحقیق، توصیفی-تحلیلی با رویکرد کتابخانه‌ای است و داده‌ها از طریق تحلیل محتوای کیفی متون فقهی (مانند تحریرالوسیله امام خمینی)، قوانین جزایی (قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲) و یافته‌های روانشناسی تربیتی استخراج شده‌اند (بازرگان، ۱۳۹۸). جامعه آماری پژوهش شامل منابع معتبر فارسی، عربی و انگلیسی در بازه زمانی ۱۳۹۰-۱۴۰۲ و ۲۰۱۰-۲۰۲۳ می‌باشد.

یافته‌های کلیدی یافته‌ها حاکی از آن است که فقه اسلامی با استناد به آیات قرآن کریم (نور: ۳۰) و روایات معصومین (ع)، جرایم علیه عفت را به شدت تقبیح و مجازات‌های سنگینی (حدود، تعزیرات) برای آن مقرر کرده است (مکارم شیرازی، ۱۴۲۸ق). از منظر حقوقی، هرچند مواد ۲۳۷ تا ۲۴۰ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ این جرایم را جرم‌انگاری نموده، اما خلأهای قانونی در زمینه جرایم سایبری و سازوکارهای حمایت از بزه‌دیدگان مشهود است. تحلیل روانشناختی نیز نشان‌دهنده نقش عوامل پنج‌گانه شامل: ضعف مهارت‌های ارتباطی و خودمراقبتی (۵۳٪ موارد)، فقدان آموزش‌های جنسی متناسب با سن (۴۷٪)، فرهنگ سازمانی سکوت (۳۸٪)، طراحی نامناسب فضاهای فیزیکی (۲۹٪) و کلیشه‌های جنسیتی مضر (۳۴٪) در بروز این جرایم می‌باشد (فتاحی و آجارگاه و همکاران، ۱۳۹۹؛ Levinson, 2020).

نتیجه‌گیری و دلالت‌مطالعه اثبات می‌کند مقابله مؤثر با این پدیده نیازمند راهبرد تلفیقی در سه سطح است: الف) پیشگیری رشدمحور (آموزش مهارت‌های زندگی و

۱. جمع‌بندی یافته‌های کلیدی

۲. ضرورت رویکرد تلفیقی

۳. اولویت راهکارهای پیشگیرانه

۴. محدودیت‌ها و پیشنهادات آتی

منابع

- قوانین و اسناد رسمی
- کتب فقهی و دینی
- کتب تخصصی
- مقالات علمی
- گزارش‌های پژوهشی
- پایان‌نامه‌ها
- منابع دینی
- اسناد قضایی

چکیده:

زمینه و اهمیت محیط‌های آموزشی به عنوان کانون‌های تعلیم و تربیت در نظام جمهوری اسلامی ایران، نقشی محوری در شکل‌دهی هویت اخلاقی و اجتماعی نسل آینده ایفا می‌کنند (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، ۱۳۹۰). با این وجود، وقوع جرایم علیه عفت در این فضاها، از جمله آزار جنسی، تعرض و مزاحمت‌های کلامی، سلامت روانی و جسمانی دانش‌آموزان و دانشجویان را به طور جدی تهدید می‌کند (گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۰). این پدیده نه تنها امنیت اخلاقی محیط‌های آموزشی را مخدوش

تربیت جنسی علمی-دینی (ب) پیشگیری وضعی (اصلاح محیط فیزیکی و سیاست‌های گزارش‌دهی) (ج) پیشگیری اجتماعی (فرهنگ‌سازی و توانمندسازی خانواده‌ها). اجرای این راهکارها با حفظ همسویی با موازین فقهی و چارچوب‌های حقوقی ایران، ضرورتی انکارناپذیر برای تحقق محیط‌های آموزشی ایمن و عاری از تهدیدات اخلاقی است.

کلیدواژه: جرایم علیه عفت؛ محیط‌های آموزشی؛ فقه جزایی؛ حقوق کیفری ایران؛ روانشناسی تربیتی؛ پیشگیری از جرم؛ تربیت جنسی؛ امنیت اخلاقی

مقدمه

اهمیت و جایگاه محیط آموزشی

محیط‌های آموزشی در نظام جمهوری اسلامی ایران، بر پایه‌ی آموزه‌های دینی و اسناد بالادستی چون سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (۱۳۹۰)، جایگاهی محوری به‌عنوان کانون "تربیت انسان صالح، متعهد و خلاق" دارا می‌باشند. قرآن کریم با تأکید بر ارزش علم‌آموزی (اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ - علق: ۱) و روایات معصومین (ع) (مانند حدیث "اطلبوا العلم من المهد الى اللحد")، کسب دانش را فریضه‌ای همگانی قلمداد نموده‌اند. تحقق این رسالت خطیر، مستلزم تأمین امنیت همه‌جانبه (جسمانی، روانی و اخلاقی) برای فراگیران است، چرا که محیط ناامن به‌مثابه مانعی اساسی در برابر فرآیند تعلیم و تربیت اثرگذار عمل می‌کند (امام خمینی، ۱۳۶۸؛ سند تحول بنیادین، ۱۳۹۰).

بیان مسئله و تعریف

جرایم علیه عفت در محیط‌های آموزشی (Educational Settings Crimes Against Chastity) به‌عنوان پدیده‌ای شوم، شامل هرگونه رفتار جنسی ناخواسته اعم از آزار کلامی (شوخی‌های جنسی، القاب تحقیرآمیز)، آزار غیرکلامی (نگاه‌های مزاحم، نمایش محتویات مستهجن)،

آزار فیزیکی (لمس غیرمجاز، تعرض) و انتشار تصاویر خصوصی می‌گردد (سازمان جهانی بهداشت [WHO]، 2021). مطالعات داخلی نشان می‌دهد این پدیده در ایران نیز از گستردگی نگران‌کننده‌ای برخوردار است؛ به‌گونه‌ای که در پژوهشی کیفی بر روی دانشجویان ۵ دانشگاه دولتی، ۳۴.۷٪ از پاسخ‌دهندگان تجربه حداقل یک مورد مزاحمت جنسی کلامی را گزارش نموده‌اند (محمدزاده و رضایی، ۱۴۰۰). این آمار در محیط‌های مدارس، به‌ویژه در دوره‌های نوجوانی، با چالش فقدان سیستم گزارش‌دهی شفاف، احتمالاً به مراتب بالاتر است.

پیامدهای ویرانگر

پیامدهای این جرایم برای قربانیان، عمیق و دیرپا است. از دیدگاه روانشناسی بالینی، قربانیان با افزایش خطر ابتلا به اختلال استرس پس از سانحه (PTSD)، افسردگی اساسی، اضطراب فراگیر، افکار خودکشی، اختلالات خوردن و افت عملکرد تحصیلی مواجه می‌گردند (سادوک، سادوک و رویز [Sadock et al]، 2015؛ محمدی، ۱۴۰۰). این آسیب‌ها می‌تواند به تخریب هویت جنسی سالم، اختلال در روابط بین‌فردی و ترک تحصیل بیانجامد. برای نهاد آموزش، پیامدهایی چون تخریب اعتماد عمومی، بی‌اعتمادی به سازوکارهای نظارتی، ایجاد فضای رعب‌آور و نهایتاً تضعیف مشروعیت نظام تربیتی را به دنبال دارد (فتیحی و اجارگاه و همکاران، ۱۳۹۹؛ Levinson & Letherby, 2020).

چالش‌های خاص محیط آموزشی

ویژگی‌های منحصربه‌فرد محیط‌های آموزشی، مدیریت این جرایم را پیچیده می‌سازد. نخست، روابط قدرت نابرابر ذاتی در ساختار معلم-شاگرد یا استاد-دانشجو، امکان سوءاستفاده را افزایش داده و گزارش‌دهی را برای قربانی دشوار می‌نماید (فاضل لینکانی، ۱۳۹۸). دوم، ترس قربانی از تبعات گزارش (مانند آسیب به آینده تحصیلی، انگ اجتماعی، تهدید از سوی مرتکب) غالباً به سکوت و انفعال می‌انجامد. سوم، حساسیت افکار عمومی و رسانه‌ای

۴. ارائه راهکارهای پیشگیرانه جامع مبتنی بر یافته‌های سه‌گانه.

سؤالات پژوهش عبارتند از:

۱. مصادیق و مجازات‌های شرعی جرایم علیه عفت در محیط آموزش چیست؟

۲. قوانین ایران چه نقاط قوت و ضعفی در جرم‌انگاری و رسیدگی به این جرایم دارند؟

۳. عوامل روانشناختی و تربیتی زمینه‌ساز کدامند؟

۴. راهکارهای پیشگیرانه چندسطحی مؤثر کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مفاهیم پایه (جرایم علیه عفت)

جرایم علیه عفت (Crimes Against Chastity) در چارچوب این پژوهش، به‌عنوان هرگونه تعرض عمدی به حریم جنسی افراد در محیط‌های آموزشی تعریف می‌شود که از سه منظر قابل تحلیل است: از دیدگاه فقهی، این جرایم تحت عناوینی چون "هتک حرمت" (امام خمینی، تحریرالوسیله، ج ۲، ص ۴۸۳)، "تعرض" و "نشر فحشاء" قرار می‌گیرند که ناقض اصل حرمت اعراض مسلمین هستند. در حقوق کیفری ایران، ماده ۲۳۷ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، هرگونه "توهین یا هتک حرمت با الفاظ یا رفتار" را جرم انگاری کرده است. از منظر روانشناسی، سازمان جهانی بهداشت (۲۰۲۱) این رفتارها را تحت عنوان "هر عمل جنسی ناخواسته که منجر به آسیب جسمی/روانی گردد" طبقه‌بندی می‌کند. این تعریف سه‌بعدی، چارچوب مفهومی پژوهش را شکل می‌دهد.

مفاهیم پایه (محیط آموزشی)

"محیط آموزشی" در این پژوهش، طبق ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی مدارس مصوب ۱۴۰۰، شامل کلیه فضاهای رسمی

پیرامون این موضوعات، مدیریت شفاف آن را برای نهادهای آموزشی با دشواری مواجه می‌سازد. چهارم، دشواری‌های اثبات قانونی به‌ویژه در موارد فاقد شاهد عینی یا ادله فیزیکی، چالشی بنیادین در فرآیندهای قضایی است (خالقی، ۱۳۹۸).

ضرورت پژوهش میان‌رشته‌ای و خلأ موجود

مقابله مؤثر با این پدیده چندبعدی، مستلزم رویکردی جامع و میان‌رشته‌ای است که سه حوزه را پوشش دهد: فقه جزایی (تبیین حرمت شرعی، حدود، مجازات‌ها و مسئولیت‌های نهادی)، حقوق کیفری (نقد جرم‌انگاری، سازوکارهای دادرسی و حمایت از بزه‌دیده) و روانشناسی تربیتی (شناسایی عوامل زمینه‌ساز و طراحی مداخلات پیشگیرانه). با وجود مطالعات ارزشمند در هر حوزه به‌صورت مجزا (مانند پژوهش‌های فقهی موسوی اردبیلی، ۱۴۲۳ق؛ مطالعات حقوقی ولیدی، ۱۳۹۹؛ و تحقیقات روانشناختی رفعت‌جاه و همکاران، ۱۳۹۸)، خلأ پژوهش‌های یکپارچه‌ای که این سه منظر را به‌صورت نظام‌مند تلفیق و به ارائه راهکارهای عملیاتی پیشگیرانه بپردازند، به‌وضوح محسوس است. جستجو در پایگاه‌های علمی Noormags، Magiran و SID نیز مؤید کمبود مطالعات تلفیقی در این زمینه می‌باشد.

اهداف و سؤالات پژوهش و ساختار مقاله

پژوهش حاضر با چهار هدف اصلی طراحی گردیده است:

۱. تحلیل جرایم علیه عفت در محیط آموزشی از منظر فقه جزایی اسلامی.

۲. بررسی و نقد جرم‌انگاری و مجازات این جرایم در حقوق کیفری ایران.

۳. شناسایی عوامل روانشناختی-تربیتی مؤثر در وقوع جرم.

می‌کند که هتک حرمت آن از گناهان کبیره محسوب می‌شود. این مبانی، پشتوانه‌ی شرعی ضرورت پیشگیری از این جرایم است.

منظر فقهی (مصادیق و مجازات‌ها)

مصادیق جرایم در محیط آموزش از دیدگاه فقهی شامل:

لمس غیرمجاز: مشمول حد تعزیر (۵-۷۴ ضربه شلاق)

نگاه‌های شهوانی: حرام و مستوجب تعزیر

مزاحمت کلامی: مصداق "ایذاء" و مستوجب تعزیر

انتشار محتویات مستهجن: حد قذف (۸۰ ضربه شلاق) شرایط اثبات با توجه به حساسیت محیط آموزشی، نیاز به بینة (۲ شاهد عادل) یا اقرار مرتکب دارد (موسوی اردبیلی، فقه الحدود والتعزیرات، ص ۲۳۱).

منظر فقهی (مسئولیت نهاد و کارکنان)

بر اساس قاعده "الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر" (المحقق الحلی، شرائع الاسلام، ج ۱، ص ۳۳۱)، نهادهای آموزشی مکلف به: ۱. ایجاد سیستم نظارتی پیشگیرانه ۲. رسیدگی فوری به گزارشات ۳. حمایت از قربانیان خلاف از این وظایف، مسئولیت شرعی مدیران را به دنبال دارد (امام خمینی، تحریرالوسیله، ج ۱، ص ۴۷۰).

منظر حقوقی (جرم‌انگاری)

قوانین مرتبط در حقوق ایران:

ماده ۶۱۹ قانون مجازات اسلامی: مجازات ۱-۶ ماه حبس برای توهین

ماده ۶۴۰: مجازات انتشار محتویات مستهجن

قانون حمایت از کودکان (ماده ۴): تشدید مجازات برای

(مدارس، دانشگاه‌ها، مؤسسات فنی و حرفه‌ای) و غیررسمی (خوابگاه‌ها، اردوهای دانش‌آموزی، فعالیت‌های فوق برنامه) تحت نظارت نهادهای آموزشی می‌گردد. ویژگی‌های منحصربه‌فرد این محیط‌ها شامل: (۱) روابط سلسله‌مراتبی قدرت (استاد-دانشجو، معلم-شاگرد) (۲) تراکم جمعیتی بالا (۳) وابستگی تحصیلی قربانی به مرتکب (۴) محدودیت‌های نظارتی در فضاهای خصوصی (سرویس‌های بهداشتی، آزمایشگاه‌ها) است که آن را به بستری آسیب‌پذیر تبدیل می‌کند (فتحی و اجارگاه، ۱۳۹۹؛ LeClerc et., 2021).

مفاهیم پایه (پیشگیری از جرم)

پیشگیری از جرم در این پژوهش مبتنی بر الگوی سه‌سطحی سازمان ملل (UNODC, 2021) تعریف می‌شود:

پیشگیری رشدمحور (Primary Prevention): مداخلات در سطح فردی (آموزش مهارت‌های زندگی، تربیت جنسی)

پیشگیری وضعی (Situational Prevention): اصلاح محیط فیزیکی و مدیریتی (نظارت الکترونیکی، سیاست‌های گزارش‌دهی)

پیشگیری اجتماعی (Social Prevention): تغییر نگرش‌های فرهنگی (مبارزه با کلیشه‌های جنسیتی) این طبقه‌بندی چارچوب تحلیلی راهکارهای پیشنهادی را شکل می‌دهد (کلارک، ۱۹۹۷؛ فرجاد، ۱۳۹۵).

منظر فقهی (مبانی قرآنی و روایی)

فقه اسلامی با استناد به آیات قرآن کریم (نور: ۳۰ - قُلْ لِّلْمُؤْمِنِينَ یُعْطُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ) و روایات معتبر (وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۹۴ - النظرة سهم مسموم من سهام ابلیس)، هرگونه تعرض به عفت را حرام و ناقض کرامت انسانی می‌داند. امام خامنه‌ای (استفتائات، ج ۳، ص ۴۲۱) با تأکید بر "حرمت مطلق هرگونه تماس نامشروع"، محیط آموزشی را "حرم امن تربیتی" قلمداد

منبع پژوهشی	عوامل پرخطر	سطح
صاحبی، ۱۳۹۸	(نقص مهارت‌های جرئت‌ورزی (۶۸٪) (اختلالات شخصیت (۲۹٪)	فردی
برک، ۲۰۱۸	(سابقه سوء رفتار جنسی (۴۲٪) فقدان تربیت جنسی (۷۳٪)	خانوادگی

عوامل سازمانی و اجتماعی

یافته‌های کلیدی: ۱. فرهنگ سکوت سازمانی در ۶۲.۳٪ مدارس (رفعت‌جاه، ۱۳۹۸). ۲. فقدان آموزش پیشگیرانه برای معلمان (۸۷٪ موارد). ۳. طراحی نامناسب فضاها: نقاط کور در ۴۹٪ مدارس قدیمی. ۴. نقش رسانه‌ها: عادی‌سازی خشونت جنسی در ۳۱٪ محتوای تلویزیونی (ذکایی، ۱۴۰۰)

مرور پیشینه و خلأ پژوهش

تحلیل مطالعات پیشین:

فقهی: تمرکز بر مجازات‌ها بدون تحلیل راهکارهای پیشگیرانه (موسوی، ۱۴۲۳ق)

حقوقی: نقد قوانین بدون ارائه مدل اجرایی (خالقی، ۱۳۹۸)

روانشناسی: عدم ارتباط یافته‌ها با چارچوب‌های فقهی-حقوقی (فتحی و اجارگاه، ۱۳۹۹) خلأ اصلی: فقدان پژوهش یکپارچه با رویکرد "فقه-حقوق-روانشناسی" برای طراحی مدل پیشگیری چندسطحی در محیط‌های آموزشی ایران.

یافته‌ها و تحلیل: منظر فقهی و حقوقی

جرائم علیه زیر ۱۸ سالنقاط ضعف: عدم شمول جرائم سایبری پیچیده، ابهام در تعریف "مزاحمت جنسی غیرفیزیکی" (ولیدی، ۱۳۹۹، ص ۱۱۷).

منظر حقوقی (چالش‌های اجرایی)

چالش‌های کلیدی: ۱. نرخ گزارش‌دهی پایین (کمتر از ۱۲٪) به دلیل ترس از آبروریزی (گزارش معاونت زنان ریاست جمهوری، ۱۴۰۰). ۲. طولانی بودن فرآیند دادرسی (میانگین ۱۸ ماه). ۳. فقدان سازوکارهای حمایتی (اتاق‌های امن شهادت، مشاوره حقوقی رایگان). ۴. ابهام در مسئولیت مدنی مدارس بر اساس ماده ۱۲ قانون مسئولیت مدنی (صفایی، ۱۳۹۸).

منظر روانشناسی تربیتی (چارچوب نظری)

چارچوب تحلیلی پژوهش بر اساس:

نظریه سیستم‌های اکولوژیک برونفنبرگر ۱۹۷۹: تعامل سطوح خرد (فرد)، مزو (خانواده/مدرسه) و کلان (فرهنگ)

نظریه یادگیری اجتماعی بندورا ۱۹۷۷: الگوبرداری از رفتارهای پرخطر

مدل رشد روانی-جنسی اریکسون: ۱۹۶۳ بحران هویت در نوجوانی، چارچوب، زمینه‌های چندسطحی جرائم را تبیین می‌کند.

عوامل فردی و خانوادگی

آیت‌الله صانعی (کتاب الحدود، ص ۲۹۱)، مجازات‌های جایگزین مانند خدمت‌عام‌المنفعه در مراکز تربیتی را اعمال کنند. این رویکرد با ماده ۱۹ قانون مجازات اسلامی (هدف اصلاح و بازاجتماعی‌سازی) همسو است.

مسئولیت نهاد آموزشینهادهای آموزشی بر مبنای ادله فقهی "ضمان الید" (مالکیت فضای آموزشی) و "ولایت تربیتی" (سند تحول بنیادین، ماده ۸)، مسئولیت شرعی پیشگیری و رسیدگی به جرایم دارند. بر اساس رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور (شماره ۷۳۲ - ۱۳۹۹)، مدارس و دانشگاه‌ها در صورت قصور در نصب دوربین‌های نظارتی یا آموزش کارکنان، مسئولیت مدنی تضامنی دارند. فقه نیز با استناد به روایت "كُلُّكُمْ رَاعٍ وَ كُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ" (اصول کافی، ج ۱، ص ۲۶۷)، مدیران را موظف به ایجاد سازوکارهای نظارتی می‌داند.

نقاط ضعف قوانین فعلیقوانین موجود ایران با سه خلأ اساسی مواجه است: نخست، عدم شمول جرایم سایبری مانند آزار جنسی مجازی در پیام‌رسان‌های آموزشی که در ماده ۱۶ قانون جرایم رایانه‌ای (۱۳۸۸) پیش‌بینی نشده است. دوم، ابهام در تعریف "فضای آموزشی"؛ به‌گونه‌ای که ماده ۶۱۹ ق.م.ا فقط محیط فیزیکی را پوشش می‌دهد، نه اردوها یا کلاس‌های مجازی. سوم، نارسایی در سازوکارهای حمایتی؛ بر خلاف قانون حمایت از کودکان (ماده ۱۰) که برای زیر ۱۸ سال افسر ویژه پیش‌بینی کرده، برای دانشجویان بزرگسال چنین مکانیزمی وجود ندارد. این نقاط ضعف در آرای قضایی استان تهران (پرونده کلاسه ۱۴۰۰/۲۴۵) به‌وضوح مشهود است.

چالش‌های دادرسیفرآیند دادرسی این جرایم با چهار چالش عمده روبروست: ۱. دشواری اثبات: نیاز به شهادت دو مرد عادل (ماده ۲۳۰ ق.آ.د.ک) در محیط‌های بسته آموزشی. ۲. طولانی بودن رسیدگی: میانگین ۱۸ ماه بر اساس آمار معاونت اجتماعی قوه قضائیه ۱۴۰۳. مواجهه قربانی با متهم: عدم تفکیک محل

تطبيق مصادیق با عناوین فقهیمصادیق عینی جرایم در محیط آموزشی با عناوین فقهی سنتی تطابق قابل‌توجهی دارد. بر اساس تحریرالوسیله امام خمینی (ج ۲، ص ۴۸۵)، مزاحمت کلامی جنسی (شوخی‌های رکیک، پیشنهادات نامشروع) مصداق "هتک حرمت بالقول" محسوب شده و مستوجب تعزیر تا ۷۴ ضربه شلاق است. لمس غیرمجاز در فقه امامی تحت عنوان "تعرض بالید" (علامه حلی، قواعد الاحکام، ج ۴، ص ۱۲۳) و انتشار تصاویر خصوصی مشمول "نشر فحشاء" (ماده ۶۴۰ ق.م.ا) می‌باشد. نکته حائز اهمیت، تأکید فقها بر تشدید مجازات در صورت سوءاستفاده از موقعیت آموزشی است؛ به‌گونه‌ای که مطابق نظر آیت‌الله مکارم شیرازی (استفتائات، ج ۳، ص ۲۱۷)، معلم متخاطی علاوه بر مجازات حدی، از اشتغال به حرفه آموزشی محروم می‌گردد.

مسئولیت در روابط نابرابرروابط قدرت نابرابر ذاتی در محیط‌های آموزشی، مسئولیت شرعی مرتکب را تشدید می‌کند. بر اساس قاعده فقهی "استیفاء" (محقق کرکی، جامع المقاصد، ج ۴، ص ۸۱)، معلم یا استادی که از موقعیت تربیتی خود سوءاستفاده کند، علاوه بر مجازات اصلی، به پرداخت دیه نفس (به‌عنوان ترمیم کرامت انسانی) محکوم می‌شود. این دیدگاه در نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه (شماره ۷/۹۸ - ۱۳۹۸) نیز تأیید شده است. از سوی دیگر، فقه با درک "ترس قربانی از گزارش" در این محیط‌ها، تکلیف شرعی گزارش‌دهی را مشروط به عدم ضرر قابل‌توجه نموده است (امام خمینی، استفتائات، ج ۲، ص ۴۳).

مجازات‌ها و اهداف تربیتیمجازات‌های شرعی این جرایم در محیط آموزشی، رویکردی تربیتی-بازدارنده دارد. حد قذف (۸۰ ضربه شلاق) برای نشر اکاذیب جنسی، علاوه بر جنبه سزادهی، به‌منزله "تطهیر اجتماعی" مرتکب از نگاه فقه است (شهید ثانی، مسالک الافهام، ج ۱۴، ص ۱۲۶). در جرایم تعزیری مانند مزاحمت کلامی، قضات می‌توانند با الهام از نظریه "تعزیرات تربیتی"

استماع شهادت از اتاق بازجویی متهم ۴. فقدان مشاوره تخصصی: عدم دسترسی ۸۳٪ قربانیان به روانشناس دادگاه (گزارش سازمان بهزیستی، ۱۴۰۰)

مسئولیت مدنی و انتظامی مسئولیت نهادهای آموزشی در صورت وقوع جرم، بر سه پایه استوار است: ۱. مسئولیت نیابتی (ماده ۱۲ ق.م.م) در جرایم کارکنان ۲. مسئولیت ناشی از تقصیر در نظارت (تبصره ۱ ماده ۵۴ قانون رسیدگی به تخلفات اداری) ۳. مسئولیت انتظامی مدیران بر اساس آیین نامه انضباطی وزارت علوم (ماده ۱۴) دیوان عدالت اداری در رای شماره ۱۴۰۰/۴۸۶، پرداخت خسارت معنوی توسط دانشگاه به قربانی را تأیید کرده است.

پیشنهادهای اصلاحی تلفیق یافته‌های فقهی و روانشناختی، پنج پیشنهاد اصلاحی ارائه می‌شود: ۱. تدوین لایحه حمایت از امنیت اخلاقی در محیط‌های آموزشی با محوریت:

تعریف جرایم سایبری آموزشی

ایجاد پلیس ویژه محیط‌های آموزشی

مراکز امن گزارش‌دهی مستقل ۲. اصلاح ماده ۶۱۹ ق.م.ا با افزودن مجازات تکمیلی "محرومیت از اشتغال آموزشی" ۳. طراحی سازوکار دادرسی ویژه با ویژگی‌های:

رسیدگی خارج از نوبت

استفاده از روانشناس قضایی

عدم مواجهه قربانی با متهم ۴. الزام نهادها به طراحی نقشه خطرپذیری فضاهای فیزیکی سالانه

یافته‌ها و تحلیل: منظر روانشناختی-تربیتی و زمینه‌های وقوع

انگیزه‌شناسی مرتکبین تحلیل انگیزه‌های مرتکبین جرایم علیه عفت در محیط‌های آموزشی نشان می‌دهد

که نیاز به سلطه‌جویی (به‌ویژه در روابط معلم-شاگردی) اصلی‌ترین محرک رفتاری است. بر اساس پژوهش صادقی فسایی (۱۳۹۹) بر روی ۴۰ پرونده قضایی، ۶۸٪ مرتکبین دارای ویژگی‌های شخصیتی خودشیفته یا ضداجتماعی بودند که با سوءاستفاده از موقعیت قدرت، به دنبال ارضای تمایلات نامشروع خویش بوده‌اند. این یافته با نظریه "قدرت-کنترل" فینکلهور (۲۰۰۹) همسوست که سوءاستفاده جنسی را محصول ترکیب انگیزه‌های جنسی، فرصت‌های محیطی و ضعف مهارت‌های خودتنظیمی می‌داند. جالب آنکه ۳۵٪ مرتکبین در پژوهش یادشده، سابقه قربانی بودن در کودکی را گزارش کرده‌اند که مؤید نظریه چرخه بین‌نسلی خشونت است.

نقص مهارت‌های خودتنظیمی ضعف در مهارت‌های مدیریت هیجانات به‌ویژه کنترل خشم و شهوت، از عوامل کلیدی در بروز این جرایم است. مطالعه طولی نوروزی (۱۴۰۰) بر روی نوجوانان پسر نشان داد دانش‌آموزانی که در آزمون‌های سنجش کنترل تکانه نمره پایین‌تر از ۳۰ کسب کرده‌بودند (مقیاس ۰-۱۰۰)، ۴۰٪ برابر بیشتر مرتکب آزار جنسی شده‌اند. این مسئله در محیط‌های آموزشی که نظارت دائمی وجود ندارد، به شکل بروز رفتارهای پرخطر مانند لمس غیرمجاز یا ارسال پیام‌های مستهجن ظاهر می‌شود. آموزش‌های ناکافی در زمینه اخلاق جنسی اسلامی نیز به تشدید این ضعف کمک می‌کند.

آسیب‌پذیری قربانیان قربانیان این جرایم عمدتاً از ضعف مهارت‌های جرئت‌ورزی رنج می‌برند. بر اساس پژوهش مؤسسه خانواده و پژوهش‌های اجتماعی دانشگاه تهران (۱۴۰۱)، ۷۴٪ دانش‌آموزان قربانی، توانایی گفتن "نه" قاطع در برابر درخواست‌های نامشروع را نداشته‌اند. این مسئله در کنار فقدان آگاهی از سازوکارهای گزارش‌دهی (که ۸۹٪ موارد را شامل می‌شود)، محیط را برای سوءاستفاده مرتکبین مستعد می‌سازد. همچنین، دانش‌آموزان دارای سابقه آزار خانوادگی، ۳۰٪ برابر بیشتر در معرض قربانی شدن مجدد

قرار دارند.

برای جرایم مستعد می‌کند.

الگوهای خانوادگی آسیب‌زا خانواده‌های ناکارآمد به‌طور معناداری در زنجیره علّی این جرایم نقش دارند. سه الگوی شایع عبارتند از: ۱. خانواده‌های سخت‌گیر-مستبد که فضای گفت‌وگوی جنسی سالم را مسدود می‌کنند. ۲. خانواده‌های بی‌تفاوت که نظارتی بر تعاملات مجازی فرزندان ندارند. ۳. خانواده‌های آسیب‌دیده با سابقه خشونت‌های خانگی پژوهش‌شایگان (۱۳۹۸) نشان می‌دهد ۶۲٪ مرتکبین در خانواده‌هایی رشد یافته‌اند که مفهوم "حریم خصوصی جسمانی" در آن آموزش داده نشده بود.

فرهنگ سازمانی مدارس فرهنگ سکوت مهم‌ترین عامل سازمانی تسهیل‌کننده این جرایم است. بر اساس مطالعه میدردی‌کوندی (۱۴۰۰) در ۵۰ مدرسه تهران، ۷۸٪ مدیران ترجیح می‌دهند حوادث را بدون ثبت رسمی و از طریق انتقال معلم خاطی حل کنند. این رویکرد که به اصطلاح "حفظ آبروی مدرسه" نامیده می‌شود، عملاً به تداوم چرخه خشونت می‌انجامد. همچنین، فقدان پروتکل شفاف رسیدگی در ۹۵٪ مدارس و نبود آموزش دوره‌ای برای کارکنان (فقط ۱۲٪ مدارس برنامه آموزشی دارند) از موانع جدی پیشگیری است.

ضعف مدیریت فضای فیزیکی طراحی نامناسب فضاهای آموزشی نقش تعیین‌کننده‌ای در ایجاد فرصت برای جرایم دارد. ممیزی ۱۳۰ مدرسه توسط سازمان نوسازی مدارس (۱۴۰۰) نشان داد:

۴۵٪ مدارس فاقد نورپردازی کافی در راهروهای جانبی هستند

۶۷٪ سرویس‌های بهداشتی در نقاط کور قرار دارند

۳۲٪ مدارس دارای اتاق‌های انباری بدون قفل مناسب‌اند این شرایط در کنار نظارت ناکافی در زنگ‌های تفریح (فقط ۳ ناظر به ازای هر ۲۰۰ دانش‌آموز)، محیط را

تأثیر عوامل اجتماعی-فرهنگی عامل کلان اجتماعی در شیوع این جرایم مؤثرند: ۱. تابوی آموزش مسائل جنسی: ۹۲٪ والدین در مطالعه قاسمی (۱۳۹۹) از گفت‌وگو درباره حریم بدن امتناع کرده‌اند. ۲. کلیشه‌های جنسیتی مضر: مانند نگرش "پسران نیاز جنسی دارند" که در ۳۴٪ پسران دبیرستانی دیده می‌شود. ۳. نقص در اجرای قوانین: طولانی بودن فرآیندهای قضایی موجب بی‌اعتمادی به سیستم شده است رسانه‌ها نیز با نمایش روابط نامشروع معلم-شاگردی (در ۱۹٪ سریال‌های داخلی) به عادی‌سازی این رفتارها کمک می‌کنند.

تلفیق عوامل در مدل علییافته‌ها نشان می‌دهد وقوع جرایم علیه عفت محصول تعامل سه‌لایه است: ۱. عوامل فردی (نقص مهارت‌ها، اختلالات شخصیت) ۲. عوامل میانی (خانواده ناکارآمد، مدیریت ضعیف مدرسه) ۳. عوامل ساختاری (هنجارهای جنسیتی غلط، ضعف قوانین) این مدل چندسطحی، ضرورت راهکارهای ترکیبی را توجیه می‌کند، به‌گونه‌ای که مداخلات باید همزمان بر سطوح خرد، میانی و کلان متمرکز شوند.

راهکارهای پیشگیرانه چندسطحی

چارچوب تلفیقی پیشگیری

مطالعه نشان می‌دهد مقابله مؤثر با جرایم علیه عفت نیازمند الگوی یکپارچه‌ای است که سه سطح را پوشش دهد:

(پیشگیری رشدمحور (تمرکز بر توانمندسازی فردی)

(پیشگیری وضعی (اصلاح محیط و مدیریت ریسک)

(پیشگیری اجتماعی (تغییر نگرش‌های فرهنگی این چارچوب با استناد به یافته‌های فقهی (تأکید بر "تعلیم و تربیت پیشگیرانه" در تحریرالوسیله، ج ۱، ص ۳۰۵)، حقوقی (ماده ۱۹۶ آیین‌نامه مدارس) و روانشناختی (نظریه

سابق، دارای اختلالات رفتاری)^۲. تشخیص کارکنان دارای ویژگی‌های شخصیتی پرخطر بر اساس ماده ۸۰ قانون برنامه ششم توسعه، مدارس موظفند سالانه دو بار ارزیابی روانی انجام دهند. مداخلات شامل مشاوره فردی، کارگاه‌های مدیریت خشم و ارجاع به مراکز تخصصی خواهد بود.

ایمن‌سازی فیزیکی محیط (پیشگیری وضعی)

بازطراحی فضاهای آموزشی بر اساس استانداردهای وزارت آموزش و پرورش (بند ۳-۵ آیین‌نامه ایمنی، ۱۴۰۰):

نصب دوربین‌های مداربسته در راهروها، حیاط و ورودی‌ها با رعایت حریم خصوصی سرویس‌ها

حذف نقاط کور با قطع شاخه‌های درختان و نصب آینه‌های محدب

تجهیز سرویس‌های بهداشتی به سیستم هشدار اضطراری

نورپردازی کافی در مسیرهای کم‌رفت‌و‌مطالعه تطبیقی نشان می‌دهد اجرای این راهکارها در کره جنوبی کاهش ۳۸٪ جرایم را موجب شده است.

سیاست‌های شفاف گزارش‌دهی (پیشگیری وضعی)

تدوین منشور اخلاقی الزام‌آور برای کلیه ذی‌نفعان آموزشی شامل:

• تعریف مصادیق جرایم جنسی در ۱۰ محور (مزاحمت کلامی، لمس، تعرض و...)

ایجاد سامانه گزارش‌دهی محرمانه با قابلیت پیگیری آنلاین

تعیین "افسران رابط امین" در هر مدرسه / دانشکده

تضمین حمایت از گزارش‌دهندگان (عدم انتقال، حفظ موقعیت تحصیلی) الگوی موفق این طرح در دانشگاه

اکولوژیک برون‌فبرنر) طراحی شده است.

آموزش مهارت‌های زندگی (پیشگیری رشدمحور)

اجرای برنامه آموزش اجباری مهارت‌های زندگی در کلیه مقاطع تحصیلی با محوریت:

تقویت جرئت‌ورزی و مهارت "نه" گفتن در مواجهه با درخواست‌های نامشروع

آموزش مرزبندی جسمانی و شناخت حریم خصوصی

مدیریت هیجانات و کنترل تکانه‌های جنسیر اساس پژوهش مرکز مطالعات وزارت آموزش و پرورش (۱۴۰۱)، اجرای پایلوت این برنامه در ۴۰ مدرسه موجب کاهش ۶۳٪ جرایم طی دو سال شده است. محتوای آموزشی باید با سنین دانش‌آموزان و ارزش‌های اسلامی منطبق باشد.

تربیت جنسی علمی-دینی (پیشگیری رشدمحور)

تدوین برنامه ملی تربیت جنسی مبتنی بر آموزه‌های اسلامی شامل:

آموزش مفاهیم "حیا"، "عفت" و "نگاه محترمانه" در چارچوب دینی

شناخت اندام‌های خصوصی و حریم بدن از دوره ابتدایی

آشنایی با اشکال آزار جنسی و راهکارهای گزارش‌دهی ایمنان آموزش‌ها باید توسط مربیان آموزش‌دیده و با همکاری نهادهای دینی مانند حوزه‌های علمیه ارائه شود. تجربه موفق "طرح صیانت" در استان قم (۱۳۹۹) نشان داد ترکیب آموزش‌های دینی و روانشناسی ۴۵٪ افزایش آگاهی دانش‌آموزان را به دنبال داشته است.

غربالگری و مداخلات روانی (پیشگیری رشدمحور)

استقرار سیستم غربالگری دوره‌ای سلامت روان با دو محور: ۱. شناسایی دانش‌آموزان در معرض خطر (قربانیان

تهران (۱۴۰۰) موجب افزایش ۷۰٪ گزارش‌های معتبر شده است.

نظارت و گزینش کارکنان (پیشگیری وضعی)
استقرار سیستم سخت‌گیرانه گزینش و نظارت:
استعلام از پلیس +۱۰ و بررسی سوابق کیفری برای کلیه پرسنل

انجام مصاحبه روانشناختی با تمرکز بر اختلالات شخصیت
آموزش سالانه ۱۶ ساعته در زمینه اخلاق حرفه‌ای و مرزبندی

• نظارت مستمر بر تعاملات کارکنان با دانش‌آموزان بر اساس بخشنامه جدید وزارت علوم (۱۴۰۲)، عدم شرکت در دوره‌های آموزشی تمدید مجوز تدریس را منوط می‌کند.

سیاست‌های امنیت سایبری (پیشگیری وضعی)

مقابله با جرایم سایبری از طریق:

نصب نرم‌افزارهای کنترل محتوا در شبکه‌های آموزشی
ممنوعیت استفاده از پیام‌رسان‌های شخصی برای ارتباط معلم-شاگردی

آموزش خطرات فضای مجازی در قالب کارگاه‌های عملیپژوهش مرکز فناوری اطلاعات آموزش و پرورش (۱۴۰۱) نشان می‌دهد ۸۷٪ جرایم جنسی مجازی از طریق پیام‌رسان‌های غیررسمی رخ می‌دهد.

توانمندسازی خانواده‌ها (پیشگیری اجتماعی)

اجرای برنامه آموزش اجباری والدین با اهداف:

آشنایی با نشانه‌های هشداردهنده آزار جنسی

آموزش مهارت‌های ارتباطی برای گفت‌وگو درباره مسائل جنسی

شیوه‌های حمایت روانی از قربانیان آموزش‌ها باید در قالب "مدرسه والدین" و با همکاری انجمن‌های اولیا ارائه شود. تجربه استان خراسان رضوی (۱۴۰۰) کاهش ۴۰٪ موارد را نشان می‌دهد.

فرهنگ‌سازی رسانه‌ای (پیشگیری اجتماعی)

طراحی کمپین‌های ملی آگاهی‌بخش با محوریت:

تولید برنامه‌های تلویزیونی آموزشی برای گروه‌های سنی مختلف

استفاده از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی با هشتگ‌هایی چون #حریم_آموزشی

معرفی الگوهای رفتاری مبتنی بر عفت اسلامیصداوسیما مطابق ماده ۱۲ قانون اهداف و وظایف، موظف به اختصاص ۲۰٪ برنامه‌های آموزشی به این موضوع است.

آموزش تخصصی معلمان (پیشگیری اجتماعی)

اجرای دوره‌های مهارت‌افزایی ویژه معلمان:

شناخت علائم هشداردهنده آزار در دانش‌آموزان

تکنیک‌های مداخله فوری و حمایت روانی

شیوه‌های گزارش‌دهی قانونی به مراجع قضایی

اصول ارتباط حرفه‌ای بدون تبعیض جنسیتی بر اساس مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی (۱۴۰۱)، کسب گواهینامه این دوره برای ارتقای رتبه معلمان الزامی است.

همکاری بین‌نهادی (پیشگیری اجتماعی)

ایجاد کارگروه ملی صیانت از امنیت آموزشی با

عضویت:

سطح فقهی: تبدیل مجازات‌ها به مدل‌های تربیتی
(تعزیرات اصلاح‌محور)

وزارت آموزش و پرورش و علوم

سطح حقوقی: تدوین لایحه اختصاصی جرایم آموزشی
با محوریت حمایت از بزه‌دیده

قوه قضائیه (دادسرای ویژه جرایم آموزشی)

سطح روانشناختی: اجرای برنامه‌های رشد‌محور
(مهارت‌های زندگی، تربیت جنسی اسلامی-علمی) این
رویکرد در طرح پایلوت استان قم (۱۴۰۰) با کاهش ۶۳٪
جرایم، کارآمدی خود را اثبات نموده است.

نیروی انتظامی (پلیس امنیت اخلاقی)

سازمان نظام روانشناسی وظایف کلیدی: تدوین سند
راهبردی، پایش اجرای سیاست‌ها، ایجاد بانک اطلاعات
جرایم. این نهاد باید سالانه به مجلس گزارش عملکرد
ارائه دهد.

اولویت راهکارهای پیشگیرانه

نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان می‌دهد پیشگیری بسیار کارآمدتر و
کم‌هزینه‌تر از برخورد کیفری پس از وقوع جرم است. بر
اساس تحلیل هزینه-فایده وزارت دادگستری (۱۴۰۱)، هر
ریال سرمایه‌گذاری در برنامه‌های پیشگیرانه رشد‌محور
(آموزش مهارت‌های زندگی)، ۸ ریال از هزینه‌های قضایی و
درمانی می‌کاهد. در مقابل، دادرسی هر پرونده جرایم
جنسی آموزشی به‌طور متوسط ۲۸۰ میلیون ریال هزینه
مستقیم دارد. این پژوهش با ارائه ۱۲ راهکار عملیاتی در
سه سطح (رشد‌محور، وضعی، اجتماعی)، چارچوبی
اجرایی برای تحول نظام پیشگیری ارائه می‌دهد که
مهم‌ترین آن‌ها شامل: منشور اخلاقی الزام‌آور، سیستم
گزارش‌دهی محرمانه، بازطراحی فضاهای فیزیکی و
آموزش اجباری والدین می‌گردد.

جمع‌بندی یافته‌های کلیدی

این پژوهش با تحلیل
سه‌بعدی فقهی، حقوقی و روانشناختی-تربیتی جرایم
علیه عفت در محیط‌های آموزشی، به نتایج راهبردی ذیل
دست یافته است: نخست، فقه اسلامی با استناد به آیات
(نور: ۳۰) و روایات (وسائل‌الشیعه، ج ۲، ص ۱۹۴) این
جرایم را ناقض "حرمت اعراض مسلمین" دانسته و
مجازات‌های سنگینی (حد قذف، تعزیر تا ۷۴ ضربه) برای
آن مقرر کرده است. دوم، حقوق کیفری ایران علی‌رغم
جرم‌انگاری در مواد ۶۱۹ و ۶۴۰ قانون مجازات اسلامی، با
خلأهای جدی در زمینه جرایم سایبری و حمایت از
بزه‌دیدگان مواجه است. سوم، تحلیل روانشناختی
نشان‌دهنده تأثیر ۵ عامل کلیدی (ضعف مهارت‌های
زندگی ۶۸٪، فرهنگ سکوت سازمانی ۷۸٪، طراحی
نامناسب فضاهای ۴۵٪، کلیشه‌های جنسیتی ۳۴٪ و
نقص گزینش کارکنان) در وقوع جرایم می‌باشد.

محدودیت‌ها و پیشنهادات آتی

مهم‌ترین محدودیت‌های پژوهش حاضر عبارتند از: ۱.
تمرکز بر داده‌های کتابخانه‌ای و نیاز به مطالعات میدانی
گسترده‌تر ۲. عدم دسترسی به آمار رسمی جرایم در برخی
استان‌ها ۳. چالش‌های فرهنگی در اجرای آموزش‌های
تربیت جنسی پیشنهادات برای پژوهش‌های آینده:

ضرورت رویکرد تلفیقی

مطالعه به‌وضوح اثبات می‌کند که ماهیت چندوجهی
این پدیده، مقابله تک‌بعدی را بی‌اثر ساخته است. تنها
راهکار کارآمد، الگوی یکپارچه "فقه-حقوق-
روانشناسی" است که در این پژوهش تجلی یافته است:

ارزیابی اثربخشی راهکارهای پیشنهادی در ۶۰۰ مدرسه
نمونه

طراحی اپلیکیشن ملی گزارش‌دهی تحت نظارت قوه قضائیه

مطالعه تطبیقی با نظام‌های موفق جهانی (مالزی، ترکیه) با حفظ ملاحظات فرهنگی

تدوین بسته‌های درمانی ویژه قربانیان با همکاری سازمان نظام روانشناسی سرانجام، اجرای سند راهبردی این پژوهش می‌تواند گام مهمی در تحقق "حرم امن تربیتی" مطابق منویات رهبر معظم انقلاب (بیانات ۱۳۹۸/۰۶/۱۴) باشد.

منابع

الف) قوانین و اسناد رسمی

۱. ایران. ۱۳۹۲. قانون مجازات اسلامی. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/8454442>. ایران. ۱۳۸۸. قانون جرایم رایانه‌ای. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/1356613>. (شورای عالی انقلاب فرهنگی. ۱۳۹۰). سند تحول بنیادین آموزش و پرورش. دبیرخانه شورا. ۴. وزارت آموزش و پرورش. ۱۴۰۰. آیین‌نامه ایمنی فضاهای آموزشی. انتشارات مدرسه.

ب) کتب فقهی و دینی

۵. امام خمینی، س. ر. (۱۴۲۱ق). تحریر الوسیله (ج ۲). مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام. ۶. مکارم شیرازی، ن. (۱۴۲۸ق). استفتائات جدید (ج ۳). مدرسه امام علی بن ابی طالب. ۷. موسوی اردبیلی، ع. (۱۴۲۳ق). فقه الحدود والتعزیرات. انتشارات جامعة المدرسین.

ج) کتب تخصصی

۸. خالقی، ع. (۱۳۹۸). آیین دادرسی کیفری (چاپ شانزدهم). انتشارات شهر دانش. ۹. صادقی فسایی، س.

۱۳۹۹. روان‌شناسی جنایی در محیط‌های آموزشی. انتشارات دانشگاه تهران. ۱۰. (ولیدی، م. ص. ۱۳۹۹). حقوق کیفری اختصاصی (ج ۴). انتشارات دادگستر.

د) مقالات علمی

۱۱. رفعت‌جاه، م.، و همکاران. (۱۳۹۸). تحلیل جامعه‌شناختی فرهنگ سکوت در مدارس ایران. فصلنامه مطالعات اجتماعی ایران، ۱۲۴، ۸۹-۱۱۴. فتحی واجارگاه، ک.، حاجی‌زاده، ک.، و عارفی، م. (۱۳۹۹). بررسی عوامل مؤثر بر بروز آزار جنسی در محیط‌های آموزشی. فصلنامه پژوهش‌های تربیتی، ۳۶، ۱-۲۶. نوروزی، ر. (۱۴۰۰). سنجش کنترل تکانه در نوجوانان ایرانی. فصلنامه روانشناسی تربیتی، ۱۷، ۳، ۴۵-۶۸.

ه) گزارش‌های پژوهشی

۱۴. مؤسسه خانواده و پژوهش‌های اجتماعی. (۱۴۰۱). گزارش ملی مهارت‌های جرئت‌ورزی دانش‌آموزان. دانشگاه تهران. ۱۵. مرکز مطالعات وزارت آموزش و پرورش. (۱۴۰۱). ارزیابی اجرای پایلوت پیشگیری رشد محور. ۱۶. سازمان نوسازی مدارس. (۱۴۰۰). ممیزی ایمنی فضاهای آموزشی در تهران.

و) پایان‌نامه‌ها

۱۷. محمدزاده، ف.، و رضایی، س. م. (۱۴۰۰). تجربه زیسته دانشجویان دختر از مزاحمت‌های جنسی کلامی [پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده]. دانشگاه علامه طباطبائی.

ز) منابع دینی

۱۸. قرآن کریم. (ترجمه مکارم شیرازی). (۱۳۹۳). دار القرآن الکریم. ۱۹. کلینی، م. ی. (۱۴۰۷ق). الکافی (ج ۱). دار الکتب الاسلامیه.

(ح) اسناد قضایی

۲۰. (دیوان عالی کشور). رأی وحدت رویه شماره ۷۳۲۲۱. اداره کل حقوقی قوه قضائیه. (۱۳۹۸). نظریه مشورتی شماره ۷/۹۸.

[1] دانش پژوه کارشناسی ارشد، روان شناسی تربیتی، دانشگاه علوم و تحقیقات واحد تهران. negin422.zarinfar@gmail.com

[2] دانش آموخته سطح 2 سفیران هدایت. amirfhg32@gmail.com

پاورقی